

Over-Hoop Samen de schouders onder traumasensitief zorg

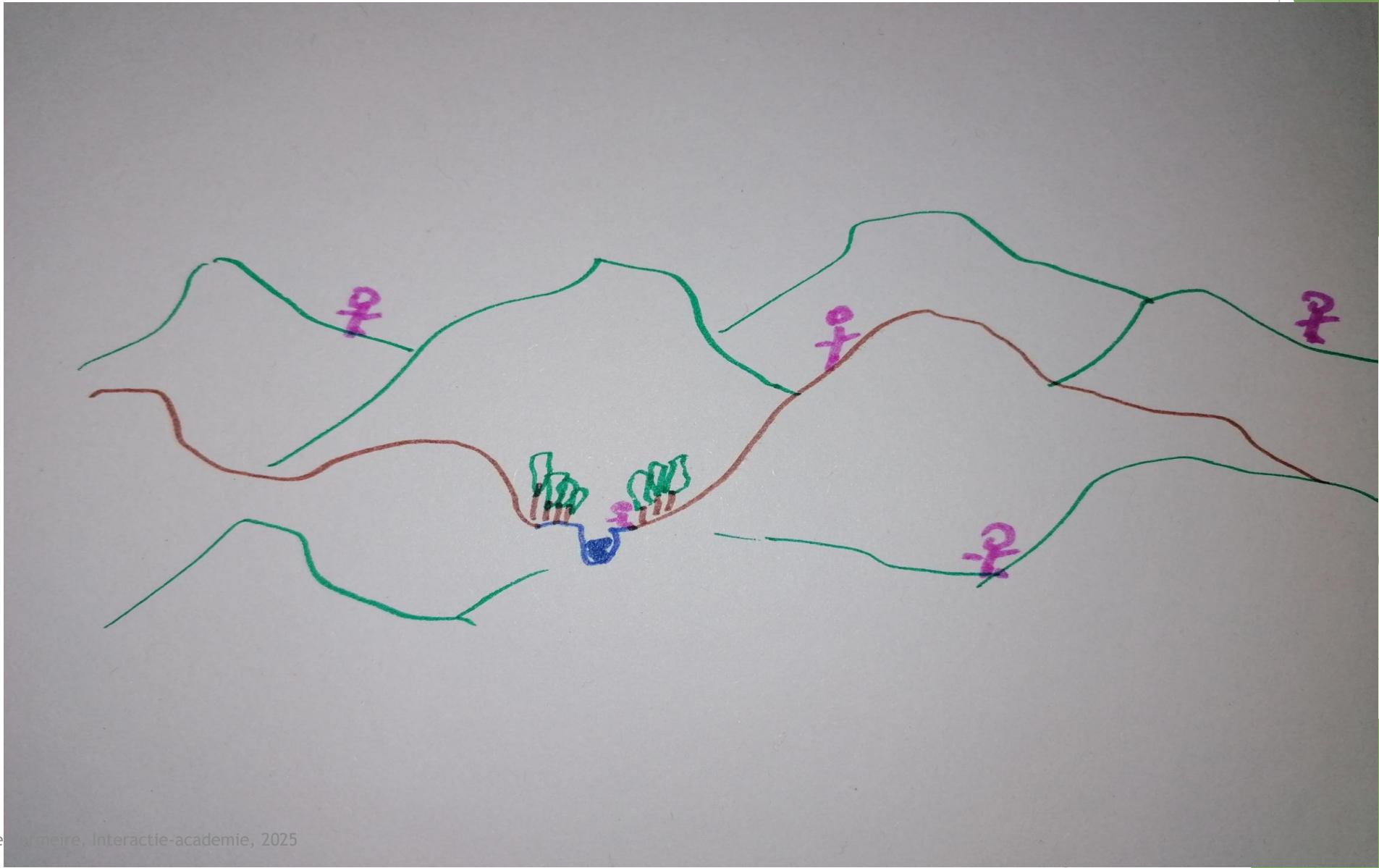
Sabine Vermeire

ELZ Herkenrode-Haspengouw 2025

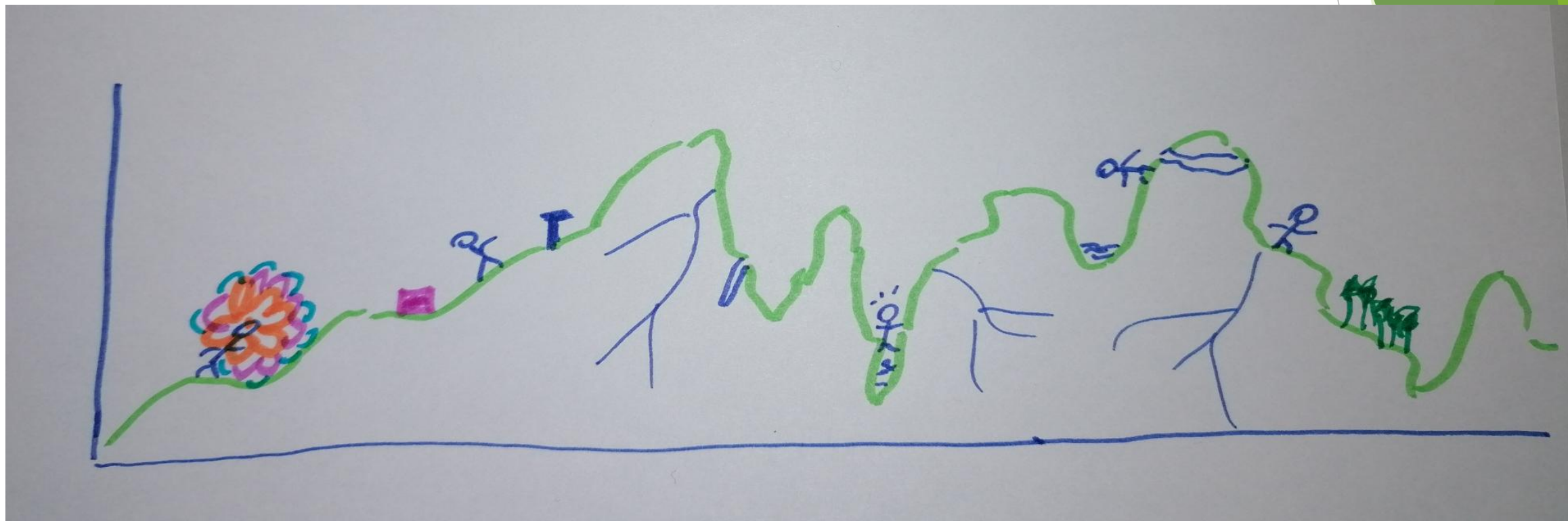

Interactie-Academie

- ▶ Tijdens deze lezing staan we samen stil bij de impact van trauma in de kindertijd. Je krijgt zicht op de vele wijzen van zich staande houden van kinderen en jongeren in deze uitermate stressvolle situaties. De complexiteit aan problematieken die zich in hun lijf en leden nestelen maar ook in hun gezin, school, buurt, voetbalclub... nemen we onder de loep. Tegelijkertijd bekijken we hoe we het dagelijkse samenleven voor hen haalbaar houden en wie vanuit welke rol daar een belangrijke bijdrage kan in leveren. Je krijgt handvatten aangereikt om op speelse wijze zowel problemen in het dagelijks functioneren als traumatische ervaringen bespreekbaar te maken met kinderen en jongeren en dit in samenspraak met de belangrijke betrokkenen en hun netwerken.

Sabine Almeida, Interactie-academie, 2025

Adverse childhood experiences

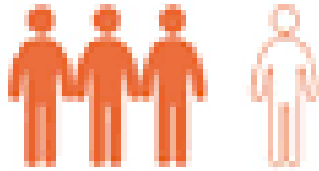
Negatieve, ingrijpende levenservaringen in de kindertijd

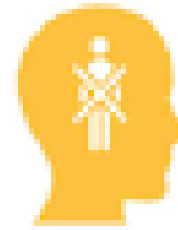
Bullying

Poverty

**Peer rejection and
having no friends**

**Experience of
racism**

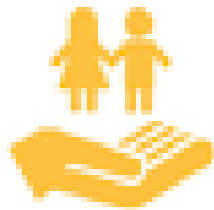
**Death, multiple and
traumatic loss**

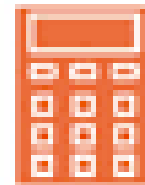
**Community
Violence**

**Food
scarcity**

**Experience of
the care system**

**Poor academic
performance**

**Living in an unsafe
environment**

Adverse Childhood Experiences

Traumatic events that can have negative, lasting effects on health and wellbeing

People with 6+ ACEs can die

20 yrs

earlier than those who have none

1/8 of the population have more than 4 ACEs

4 or more ACEs

3x the levels of lung disease and adult smoking

11x the level of intravenous drug abuse

14x the number of suicide attempts

4x as likely to have begun intercourse by age 15

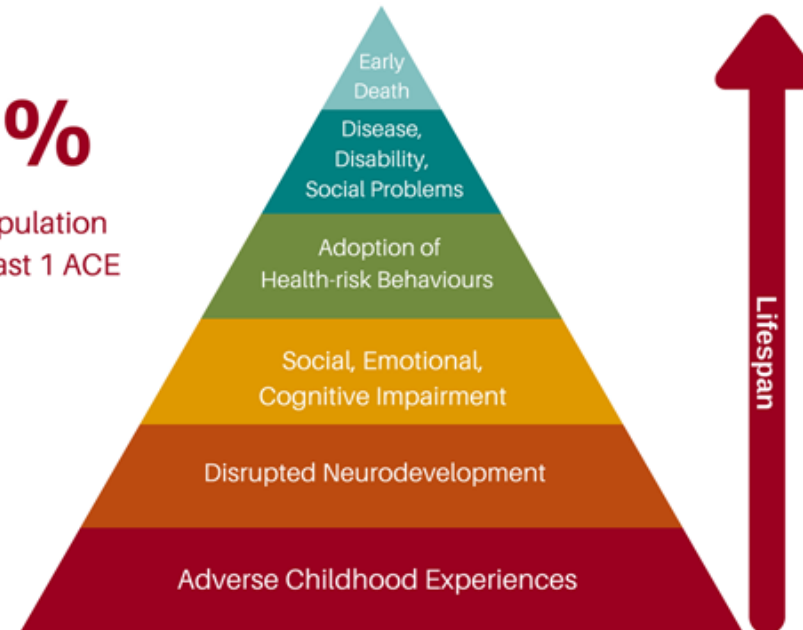
4.5x more likely to develop depression

2x the level of liver disease

“ Adverse childhood experiences are the single greatest unaddressed public health threat facing our nation today ”

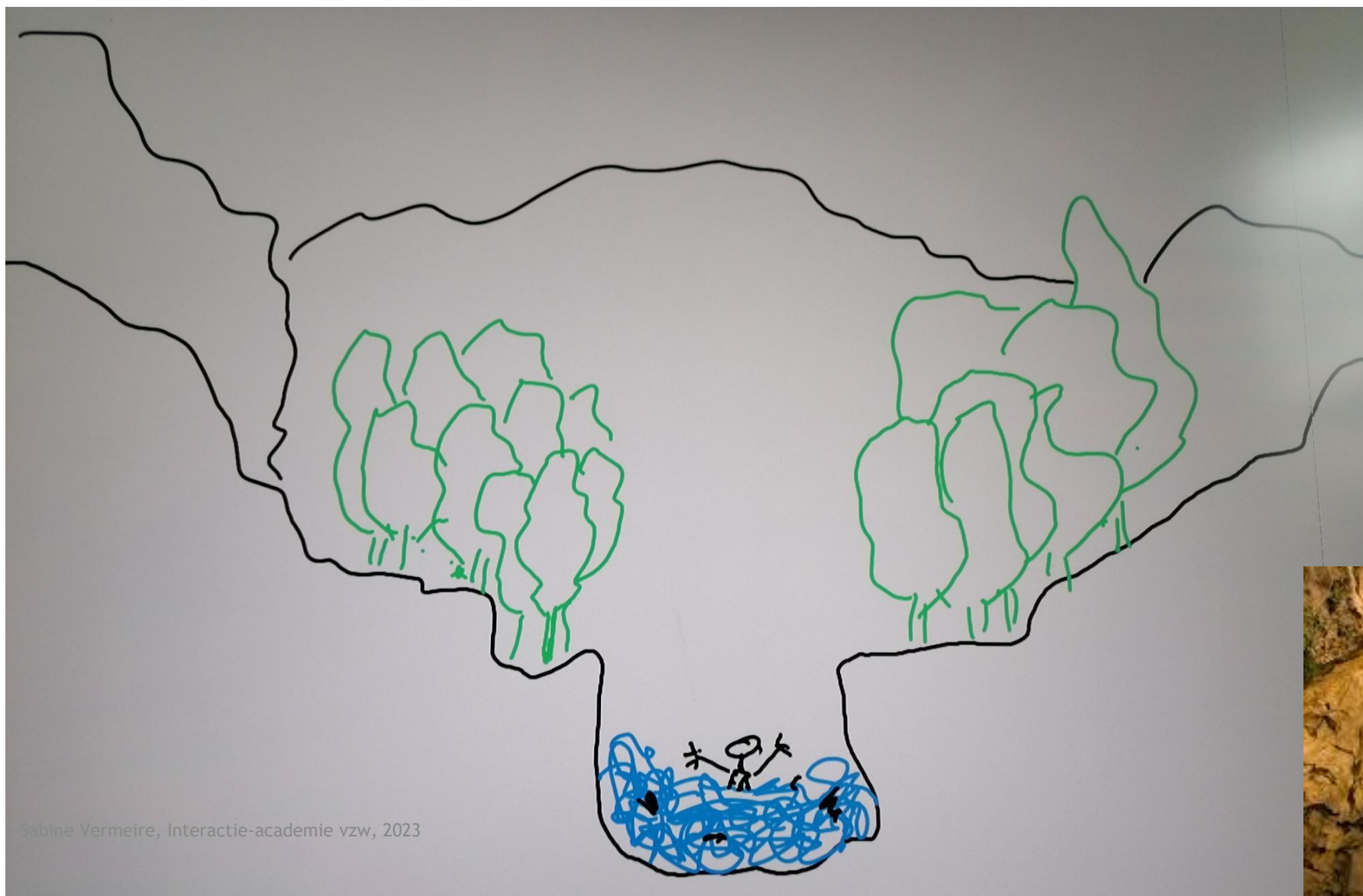
Dr. Robert Block, the former President of the American Academy of Pediatrics

67%
of the population have at least 1 ACE

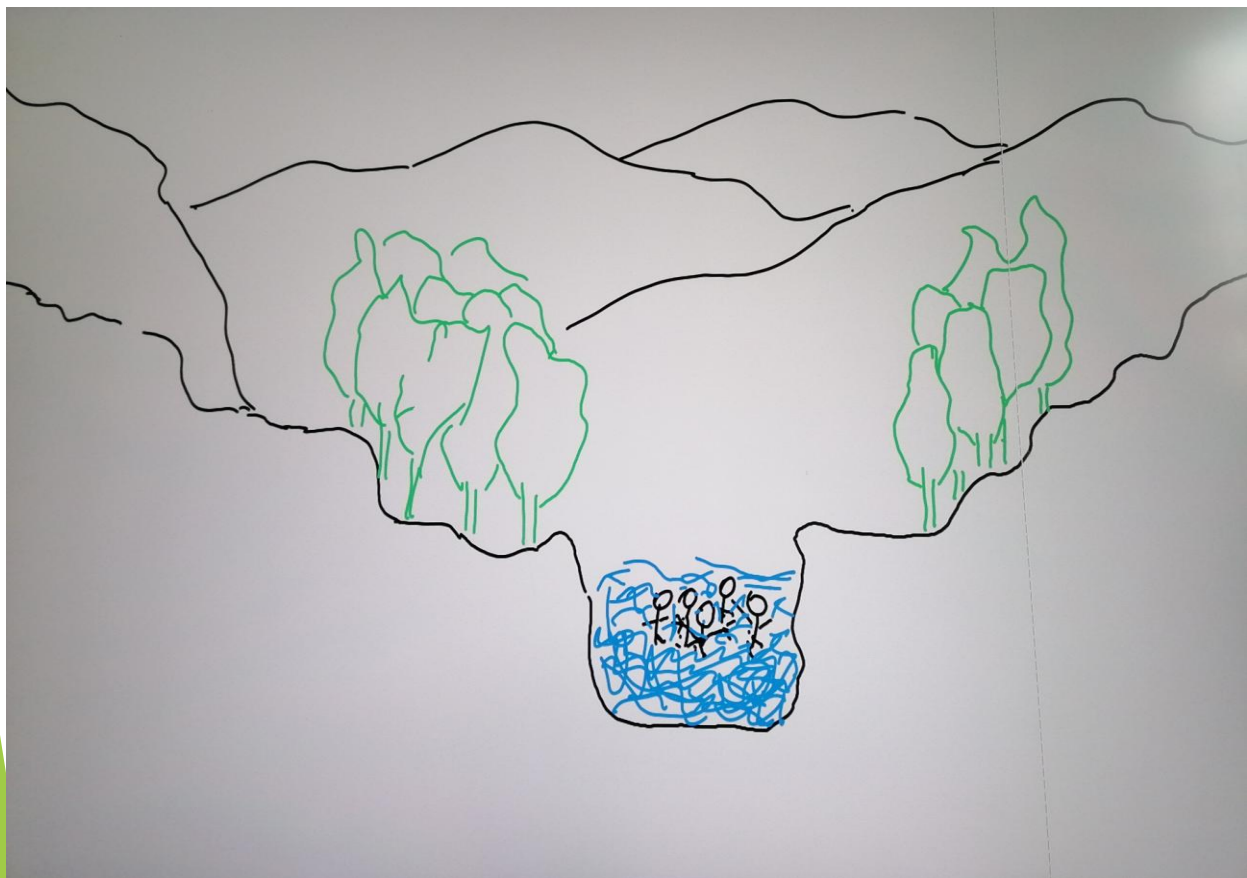
Maar ...

- ▶ Niet elke ACE of kluster van ACE's is per definitie traumatisch en leidt tot complex trauma
- ▶ We weten niet van buitenaf en van vooraf aan welke ervaringen mogelijk traumatisch zullen werken bij dit particulier kind, jongere of volwassen
- ▶ We weten niet van buitenaf en van vooraf aan welke problemen zich zullen nestelen en welke betekenissen het trauma en de problemen zullen krijgen in het leven van het kind

Sabine Vermeire, Interactie-academie vzw, 2023

Ze zijn in de greep van

- ▶ Overweldigende emoties
- ▶ Knagende gedachten
- ▶ Oncontroleerbare lichaamsresponsen
- ▶ Problematisch gedrag
- ▶ En soms is aan de buitenkant niets te zien, niets op te merken maar dit betekent niet dat stress zich nestelt....

Ze raken kant noch wal... 'verliezen' elke grip op zichzelf

- ▶ Vaak is er reeds een lange zoektocht aan de gang bij het kind en vele betrokkenen over
 - ▶ Hoe kon dit gebeuren? Hoe dit alles te begrijpen? Is het mijn schuld?
 - ▶ hoe zich hierbij staande houden?

- ▶ Deze problemen en probleemverhalen dirigeren steeds meer elkeen hun hele doen en laten.
 - ▶ Ze leiden vaak tot niet helpende relationele dansen, meer zelfs...
 - ▶ En besmetten ook andere levensdomeinen...
 - ▶ Uitsluitingsfenomenen, isolatie en vervreemding

- ▶ Verlies van een gevoel van invloed
- ▶ Verlies van een gevoel of 'belonging'
- ▶ Verlies van een gevoel van coherentie

Niet langer een gevoel van ertoe doen en erbij horen,...

Een zich snel uitbreidende olievlek over de verschillende relaties en levensdomeinen heen

De dingen lijken hen te overkomen, niet langer actieve participant

Stress, impasse, onmacht... dirigeren hun leven

Zooming in

The background of the slide features a close-up, blue-tinted photograph of a microscope's objective lens and stage. Overlaid on this image are several translucent green geometric shapes, including triangles and polygons, which create a modern, abstract design. The shapes are layered, with some appearing more prominent than others, adding depth to the visual.

Sabine Vermeire, Interactie-academie, 2025

Wat werkt veerkracht bevorderend?

- ▶ De negatieve (relationele) kettingreacties stoppen
 - ▶ Constructieve (relationele) kettingreacties bevorderen
 - ▶ Het opdoen van nieuwe (relationele), andersoortige ervaringen
 - ▶ Het verwerken van lastige, pijnlijke ervaringen als relationeel en sociaal proces (geen individuele opdracht)
 - ▶ Het toegang hebben en kunnen gebruik maken van materiële, persoonlijke, relationele en sociale steunbronnen
 - ▶ Een passende responsieve relationele en sociale wereld
- ▶ Rutten (1999), Walsh (2003, 2007), Werner (2005), Ungar, (2005, 2019,2021), Vermeire (2022)

Elkeen in de nabije en bredere kringen rondom kinderen kan een bijdrage leveren aan hun welzijn en onderlinge veerkracht door

- ▶ de situaties en relaties waarin ze zitten enigszins op te merken, te helpen overschouwen en begrijpen
- ▶ het gevoel dat ze van betekenis zijn en ertoe doen ten opzichte van anderen en de leefwerelden waarop ze betrokken zijn
- ▶ hen een gevoel van inspraak en keuzes te geven in wat voor hen en hun omgeving steunend en helpend is
- ▶ hun gevoel dat ze erbij horen en tegelijk ook zichzelf mogen zijn te bevorderen
- ▶ ruimte te laten voor hun visie/kijk/hun wijze van begrijpen op wat er aan de hand is, wat helpend is en wat er kan gedaan worden
- ▶ hen te steunen en sterken in het (ver)dragen van de lastigheden en samen te navigeren doorheen de uitdagingen en dilemma's op hun pad

Tegelijk brengt ons dit tot een paar belangrijke uitdagingen...

- ▶ Hoe kunnen we samen met deze kinderen, jongeren en hun families of nauw betrokkenen onderweg gaan
 - ▶ Zonder de traumatische effecten, moeilijkheden en probleemverhalen te bestendigen
 - ▶ Zonder in niet-helpende uitwisselingen te tuimelen

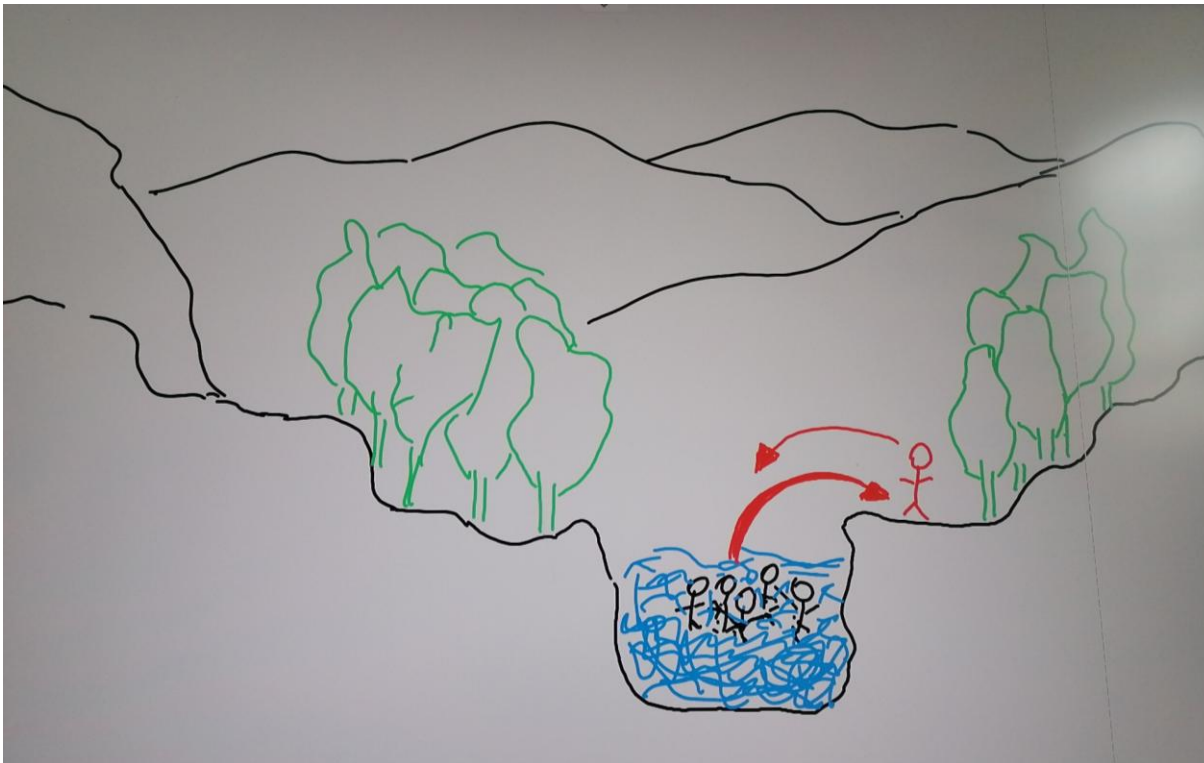
Kinderen, jongeren, nauw betrokkenen,...

- ▶ Een collectief van co-researcher en co-regisseurs
- ▶ Een team van support en solidariteit
- ▶ Speelse ernst en ernstige speelsheid

Her-ontdekken van een gevoel van invloed, belonging en samenhang
terwijl we samen veerkracht en hoop weven

Veilige grond en samen ‘veilig doen’

- ‘A riverbank positie’ (Kaseke, 2010) / ‘A zone of calmness’ (Pederson, 2015)

Jim...

Een uitnodiging...

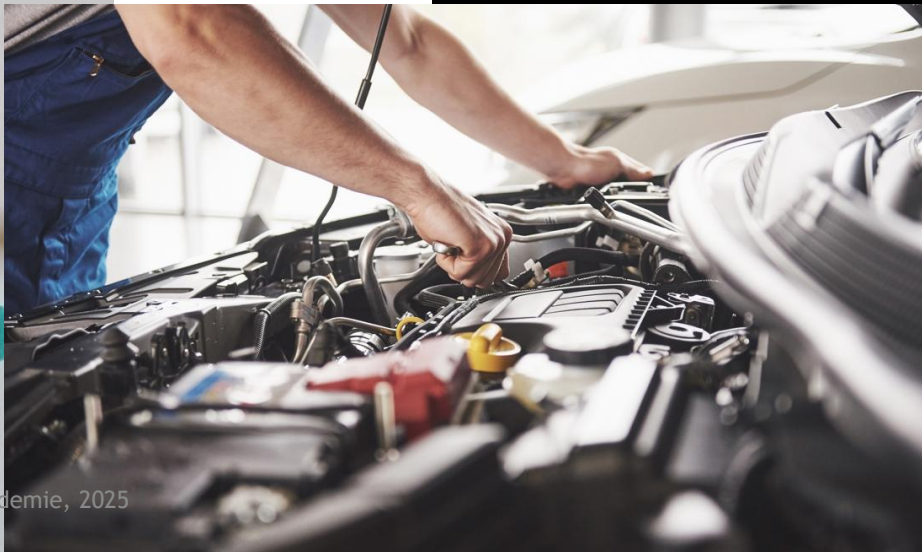
1-0 achterstand

Een uitnodiging en een wachtlijstje

Op zoek naar kleine openingen

Sabine Vermeire, Interactie-academie, 2025

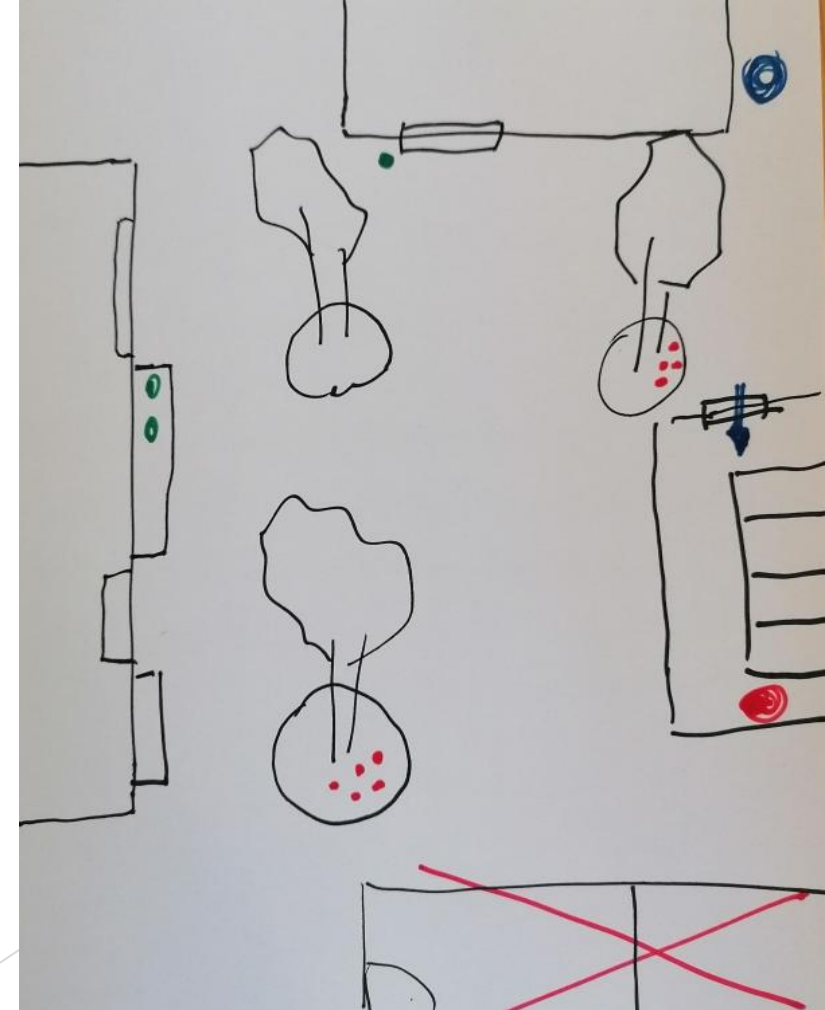
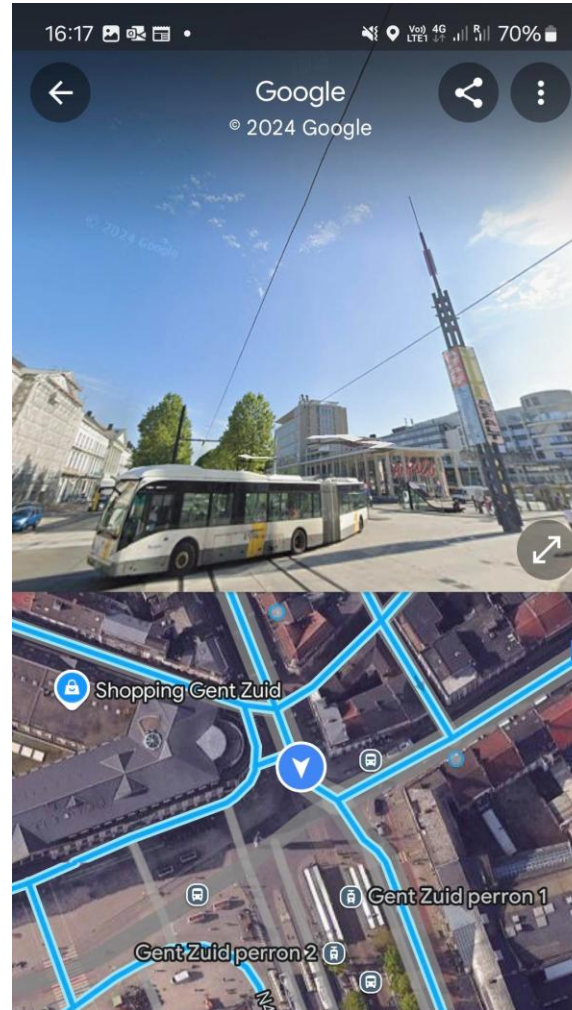

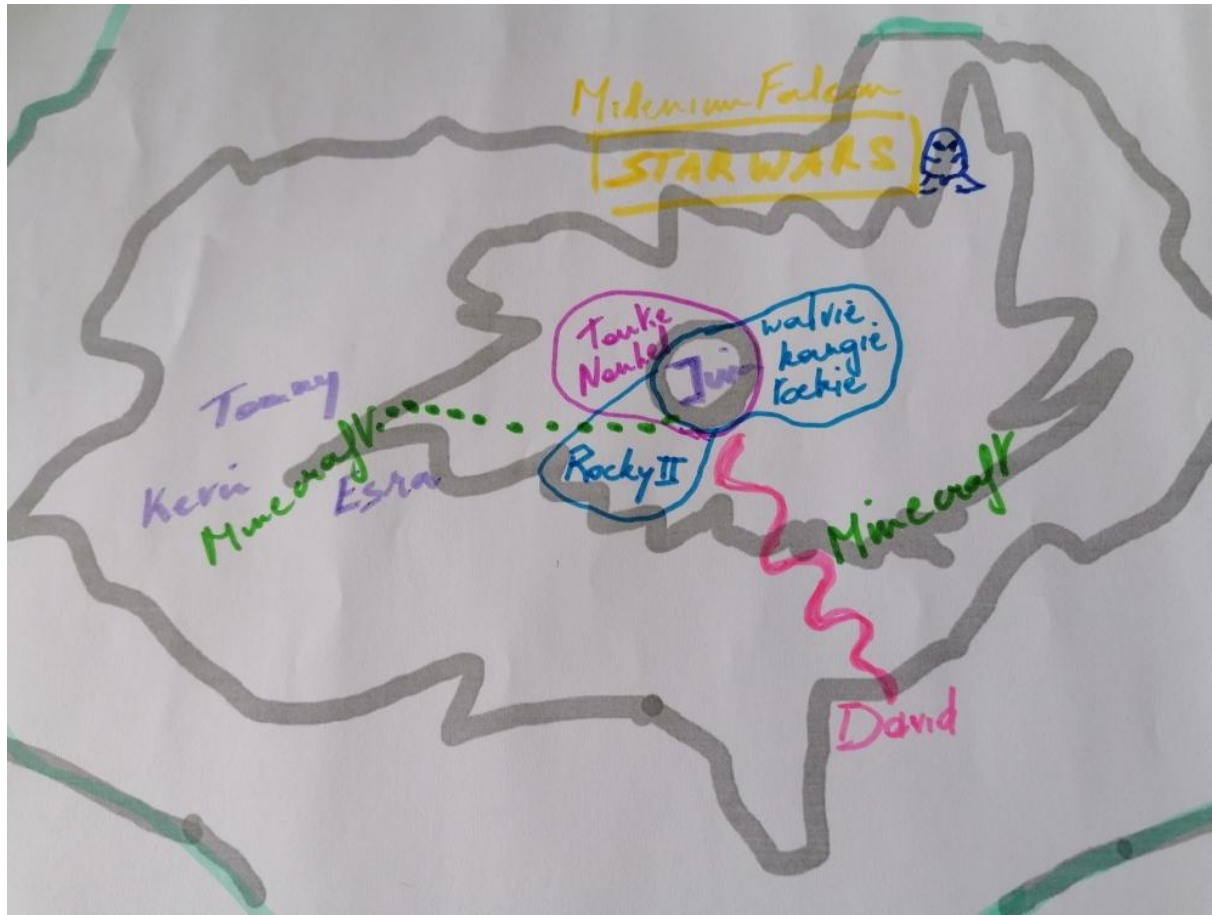
Samen rondwandelen doorheen het een dag uit het leven...

Sabine Vermeire, Interactie-academie, 2025

Speelse ernst en ernstige speelsheid

- ▶ We slaan een brug tussen de wereld van de volwassenen en deze van het kind en ontmoeten hen in hun taal en leefwereld
- ▶ Niet de ganse tijd ondergedompeld in ellende
- ▶ Nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht

we maken ook kennis met de relationele en sociale kwesties

- ▶ De onzekerheid, onvoorspelbaarheid, gevoelens van onveiligheid en stress

In het beluisteren proberen we op te merken en serieus te nemen wat hen bezighoudt

- ▶ hun zorgen, worstelingen maar ook
- ▶ Hun responsen, antwoorden, vele kleine antwoorden op de moeilijkheden
- ▶ Hanteringswegen / copingstrategieën
- ▶ wijzen van zich staande proberen houden en blijven doorgaan.

Een belangrijk uitgangspunt Kinderen, jongeren, volwassenen...

Het belang van getuigen en documenteren van de gedeelde verhalen

- ▶ Jim leidt me niet alleen rond in zijn wereld en leven en de betekenis die het genereert... hij leidt ook pleegouders en de pleegzorgbegeleider rond
 - ▶ pleegouders zijn verrast om te horen en te merken dat ze in zijn team van support zitten en zelfs dat ze helpen bij het beschermen tegen de donkere dingen
 - ▶ Pleegvader belooft om samen een paar star wars films te kijken en heeft veel vragen over Luke Skywalker en zijn vader... en vraagt of er een verband is met Jims vader die aan de Donkere Zijde is... werkt Jim hard om zijn vader naar de andere Zijde te brengen of is hij bang om zelf naar de Donkere Zijde te gaan...
 - ▶ Pleegmoeder vraagt of hij het graf van zijn oma nog eens wil bezoeken en een foto van zijn oma en Rocky op zijn kamer wil zetten.
 - ▶ De pleegzorgbegeleidster is ontroerd door het zien van zijn moeder en broer en zijn vader op een andere planeet op de landschapstekening, ver weg...
 - ▶ Zou hij ook graag hebben dat er contact wordt opgenomen met de oom?

- ▶ We zijn het er samen over eens om het volgende gesprek een paar van de moeilijkheden en zorgen te proberen ontwarren en samen de donkere dingen onder de loep te nemen.

Eventjes naar Emma 8 jaar

Een brief...

► *Dag Emma,*

Het stressmonster op de onderzoekstafel

Een gezamenlijk onderzoek...

- ▶ Een benoeming, een beeld?
- ▶ Wat is de geschiedenis?
- ▶ Wat is 'goed voedsel'?
- ▶ Wat is de impact en de effecten?
 - ▶ Op jezelf, anderen, jouw relaties,...?
- ▶ Hoe heb je je staande proberen houden?
- ▶ Wat zou je er graag mee doen?
- ▶ Wat zegt dit over wat je belangrijk vindt?

DVD

Een gezamenlijke taal om samen de schouder onder te zetten...

- ▶ Niet het kind of de jongere op de onderzoekstafel
- ▶ Dvd

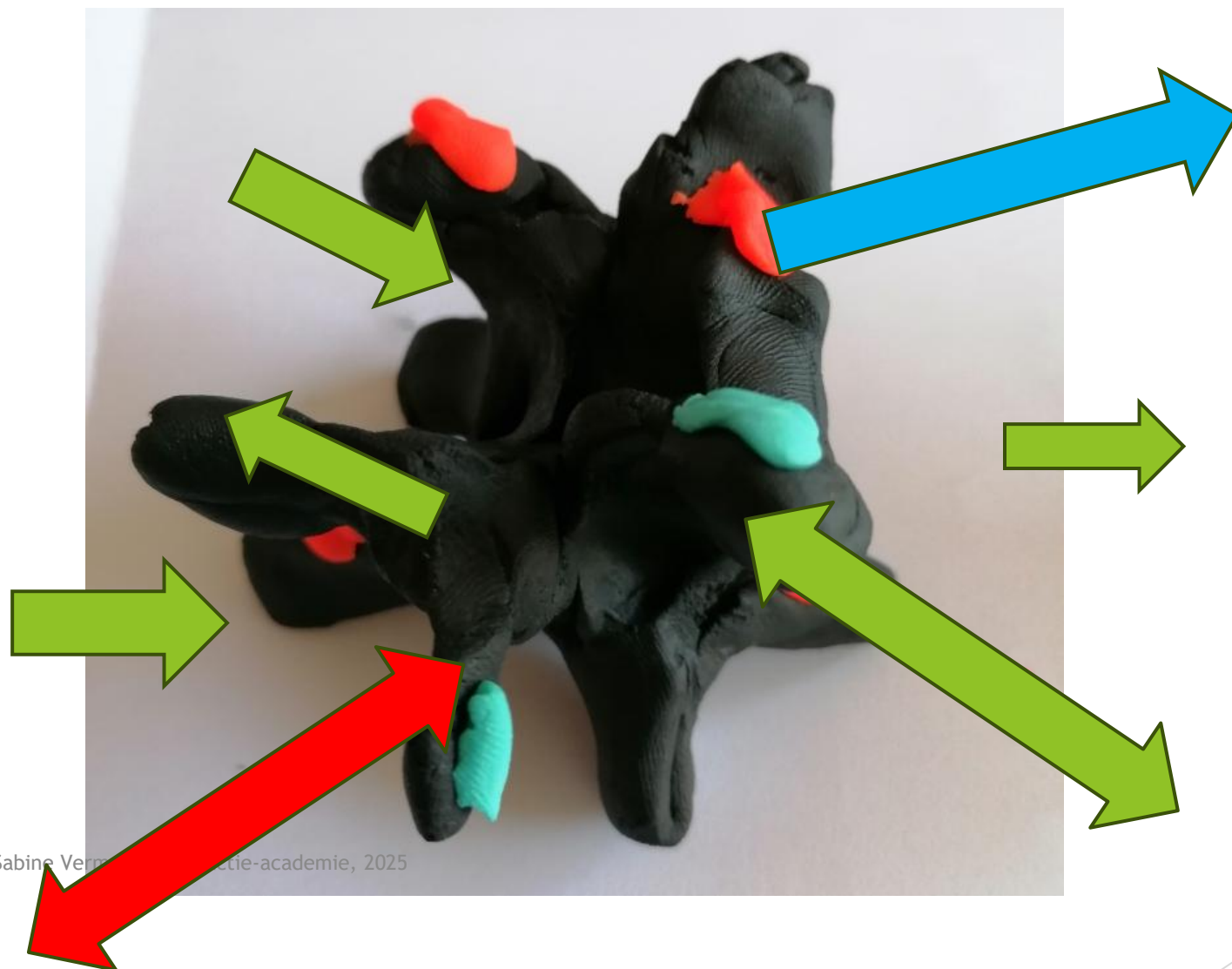
Lastige emoties, lastig gedrag,... niet te begrijpen los van relaties en contexten

- ▶ We kunnen de kwaadheid, het verdriet, het zwijgen, de nachtmerries, het wild rond zich heen schoppen zien, horen en begrijpen als
 - ▶ Een uitingsvorm van relationele betrokkenheid en pijn/leed
 - ▶ een antwoord op onveilig ervaren contexten
 - ▶ een antwoord op wat hen is aangedaan
 - ▶ zwijgen om zich staande te houden
 - ▶ Kwaadheid, schoppen om zich heen als protest/ verzet tegen wat hen wordt aangedaan
 - ▶ Verdriet als getuige voor wat hen raakt
 - ▶ Antwoorden die vertellen wat ze belangrijk vinden of waardenvol

- ▶ In die antwoorden kunnen we speuren naar wat en wie hen raakt, waar ze voor aan het opkomen zijn, welke betrokkenheid ze niet willen kwijtspelen,...
- ▶ Zo kunnen er veel rijkere betekenissen zich ontfouwen en een veelheid aan beïnvloedende relaties en contexten zichtbaar worden

Enerzijds hoe zetten we samen onze schouders onder de stress zonder dat het alles overspoelend wordt en anderzijds hoe blijven we luisteren naar de vele betekenissen die met de stress verbonden zijn

Een collectief onderzoek van de stekelige, donkere gedachten

Een brief

Ben ik de enige op deze planeet?

Ben ik een 'alien'?

Waar hoor ik nog bij?

Is er hier nog een plek op deze wereldbol voor mij?

...

Wie kan enigszins begrijpen wat ik meemaakte en nog steeds meemaak?

Een vragenlijstje

- ▶ Heb jij ook een ‘weird’ gezin? En wat is er dan weird aan?
- ▶ Vertel je dat aan iemand dat je een weird gezin hebt? Wie weet dat?
- ▶ Nodig jij soms vrienden uit bij jou thuis?
- ▶ Ben jij soms boos op je pleegouders of de mensen die voor jou zorgen?
 - ▶ Zo ja, hoe maak je het dan weer goed?
- ▶ Ben je soms boos, verdrietig of teleurgesteld over je ouders?
 - ▶ Zo ja, zeg je dat tegen hen?
- ▶ Doe je zelf soms weird dingen?
 - ▶ Zo ja, Denk je dat Weird zijn besmettelijk is?
 - ▶ Zo ja, Denk je soms dat het allemaal jouw schuld is?
- ▶ ...

Veerkracht tussen en met vele betrokkenen

- ▶ Lotgenoten
- ▶ De voetbalcoach
- ▶ De juf en het stressmonster
- ▶ De buurvrouw
- ▶ De zorgleerkracht
- ▶ De huisarts
- ▶ ...

Maatschappelijke erkenning... het stadsjuweel

De star wars kraal

?

Sabine Vermeire, Interactie-academie, 2025

Een paar weken later

- ▶ Een paar weken later...

Weven van netwerken van veerkracht in steeds wijdere kringen

Onze gezamenlijke zoektochten: geen 'highway to heaven'

- ▶ Niet voor eens en voor altijd 'opgelost', 'verwerkt',...
- ▶ 'Laying down a path while walking'
- ▶ de zorgvuldig geweven netwerken van veerkracht en steun kunnen telkens weer behulpzaam zijn bij het opnieuw hervinden van 'een gevoel van agency, belonging en coherentie'.

Jim met zijn oom in Brussel... bij de inhuldiging

► <https://cityjewel.org/nl/juweel/>

Zin in meer?

- ▶ www.interactie-academie.be
 - ▶ Workshops, cursussen, opleidingen (zowel in Antwerpen, online als incompany)
- ▶ Sabine.Vermeire@iaac.eu

Lecture at INT website / on youtube

<https://www.youtube.com/watch?v=S-EgBNofpu0>

Lecture on the online multi-media platform of Dulwich Center (IJNTCW 2023,1)

<https://dulwichcentre.com.au/unravelling-trauma-co-creating-relief-and-weaving-resilience-playful-collaborations-with-children-families-and-networks-by-sabine-vermeire/>

